

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-415/22 - 1

Zaak C-415/22

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

20 juni 2022

Verwijzende rechter:

Tribunal du travail francophone de Bruxelles (Franstalige arbeidsrechtbank Brussel, België)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

9 juni 2022

Verzoekende partij:

JD

Verwerende partijen:

Acerta – Sociaal Verzekeringsfonds VZW

Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ)

Belgische Staat

[OMISSIS]

Datum van de uitspraak:

09 juni 2022

[OMISSIS]

[OMISSIS]

Onderwerp:

Socialezekerheidsbijdragen

zelfstandigen

[OMISSIS]

[OMISSIS]

[administratieve vermeldingen]

[OMISSIS]

[OMISSIS]

[OMISSIS]

[OMISSIS]

[OMISSIS]

Tribunal du travail francophone de

Bruxelles

11e kamer

Vonnis

IN HET GEDING:

JD, [OMISSIS]

woonachtig [OMISSIS] te [OMISSIS] TERVUREN,

verzoeker,

[OMISSIS] [naam van de procesgemachtigde];

TEGEN:

1/ ACERTA VZW – Sociaal Verzekeringsfonds voor zelfstandigen, [OMISSIS]

gevestigd [OMISSIS] te [OMISSIS] BRUSSEL,

verweerster in de procedure waarin verzet is ingesteld tegen een dwangbevel,

[OMISSIS] [naam van de procesgemachtigde];

2/ Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (hierna: [OMISSIS] „RSVZ”), [OMISSIS]

gevestigd [OMISSIS] te [OMISSIS] BRUSSEL,

verweerder,

[OMISSIS] [naam van de procesgemachtigde];

3/ BELGISCHE STAAT, vertegenwoordigd door Franck Vandenbroucke, vicepremier en minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, [OMISSIS] en David Clarinval, minister van Middenstand, Zelfstandigen, KMO's en Landbouw, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing [OMISSIS] [naam van de procesgemachtigde];

* * * *

[OMISSIS] [gebruikelijke procesformule]

Gezien het op 15 januari 2021 ter griffie binnengekomen verzoekschrift, dat door verzoekers raadsman is ingediend en waarmee wordt opgekomen tegen het feit dat verzoeker, geboren op 4 oktober 1940 en gepensioneerd sinds 18 maart 2006,

ondanks zijn hoedanigheid van Europees ambtenaar (van Britse nationaliteit) vanaf 12 februari 2007 ambtshalve onderworpen is geweest aan het Belgische sociaal statuut der zelfstandigen wegens de werkzaamheden die hij in België heeft uitgeoefend:

- op het gebied van onderzoek en ontwikkeling op het terrein van exacte en natuurwetenschappen (van februari 2007 tot juni 2020),
- als voorzitter van het bestuursorgaan van de vzw [OMISSIS] [naam van de vereniging] (van maart 2016 tot maart 2020), en
- als voorzitter van de vzw [OMISSIS] [naam van de vereniging] (van oktober 2018 tot oktober 2020);

[OMISSIS]

[gebruikelijke procesformule]

Overwegende dat het verzoekschrift in wezen als volgt is geformuleerd:

„[...]”

Het Hof van Justitie heeft met zijn **arrest van [10] mei 2017** [de Lobkowicz, C-690/15], [OMISSIS] bevestigd:

- 1) dat het socialezekerheidsstelsel waarbij de ambtenaren en andere personeelsleden van de Unie zijn aangesloten, hetzelfde **primaire, verplichte en volledige** karakter heeft als de socialezekerheidsstelsels bedoeld in verordening nr. 883/2004, en
- 2) dat de in het arrest „De Ruyter” geformuleerde beginselen dus van toepassing zijn op de personeelsleden van de Europese Unie, zodat 3) **die personeelsleden niet mogen worden onderworpen aan sociale heffingen die dienen ter financiering van het socialezekerheidsstelsel van een lidstaat [...]**

Aangezien verzoeker **UITSLUITEND** en **VERPLICHT** is onderworpen aan het bijzondere stelsel van sociale zekerheid en ziektekostenverzekering [van] de Europese Unie, dat hem volledige sociale bescherming biedt, mocht het RSVZ hem op grond van het beginsel dat men slechts bij één stelsel van sociale zekerheid kan zijn aangesloten, niet „gedwongen” aansluiten bij het Belgische stelsel van sociale zekerheid, uit hoofde waarvan hij geen enkele – al dan niet op premie- of bijdragebetaling berustende – prestatie ontvangt. **Hij heeft 13 jaar lang bijdragen betaald die geen recht geven op een tegenprestatie [...]**”;

Overwegende dat verweerster

- om te beginnen rechtens betoogt dat „de cumulatie van het ouderdomspensioen met de uitoefening van een zelfstandige beroepsactiviteit die

leidt tot de onderwerping aan koninklijk besluit nr. 38 [houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen] tot en met 31 december 2014 was toegestaan voor zover de beroepsinkomsten uit de zelfstandige activiteit een bepaald plafond niet te boven gingen. Sinds 01 januari 2015 is er geen grens meer gesteld aan het bedrag dat personen van 65 jaar en ouder mogen bijverdienen [;]

(en dat)

[w]anneer voor recht wordt verklaard dat een gepensioneerd Europees ambtenaar die in België een zelfstandige beroepsactiviteit uitoefent, geen enkele sociale bijdrage verschuldigd is, de gelijke behandeling van ambtenaren van de Unie en [alle] andere ambtenaren, werknemers en zelfstandigen in België in het gedrang zou kunnen komen, aangezien alleen Europese ambtenaren de sociale bijdragen voor zelfstandigen niet zouden hoeven te betalen.

De sociale bijdragen die worden betaald door gepensioneerden die na het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd – en dus naast hun pensioen – een zelfstandige beroepsactiviteit blijven uitoefenen, zijn solidariteitsbijdragen [...];

- en vervolgens feitelijk en subsidiair preciseert dat, gelet op het schrijven [OMISSIS] van 28 december 2020, dat zij destijds heeft ontvangen, het oorspronkelijk gevorderde bedrag van 50 732,50 EUR wegens de vijfjarige verjaringstermijn moet worden verlaagd naar 35 209,22 EUR;

Overwegende dat de twee medeverweerders op hun beurt in wezen stellen dat volgens artikel 14 van Protocol (nr. 7) betreffende de voorrechten en immunititeiten van de Europese Unie (PB C 326 van 26.10.2012, blz. 266-272), de Uniewetgever de regeling vaststelt inzake de sociale voorzieningen die van toepassing zijn op de ambtenaren en overige personeelsleden van de Unie.

Die sociale voorzieningen zijn geregeld in het Statuut dat is vastgesteld bij verordening nr. 31/EEG, nr. 11/EGA van de Raad van 18 december 1961 (PB 45 van 14.6.1962, blz. 1385), zoals sindsdien meermaals gewijzigd (hierna: „Statuut”).

Op grond van artikel 72, lid 1, van het Statuut hebben Europese ambtenaren in actieve dienst recht op zorgverstrekingen uit hoofde van het gemeenschappelijk stelsel van ziektekostenverzekering van [de] EU (hierna: „GSZV”) Nadat zij hun dienst hebben beëindigd, blijven zij recht houden op die verstrekingen, met name wanneer zij tot de pensioenleeftijd in dienst van de Unie zijn gebleven (artikel 72, lid 2, van het Statuut) [...]

[V]erordening (EEG) nr. 1408/71 van de Raad van 14 juni 1971 betreffende de toepassing van de socialezekerheidsregelingen op werknemers en zelfstandigen, alsmede op hun gezinsleden, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen (PB L 149 van 5.7.1971, blz. 2; hierna: „verordening nr. 1408/71”), is ingetrokken bij verordening (EG) nr. 883/2004 van het Europees Parlement en de Raad van

29 april 2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels (PB L 166 van 30.4.2004, blz. 1-123; hierna: „verordening nr. 883/2004”).

Volgens artikel 11, lid 1, van verordening nr. 883/2004 zijn degenen op wie deze verordening van toepassing is (met name alle onderdanen van een lidstaat van de Unie), „slechts aan de wetgeving van één lidstaat onderworpen” en wordt overeenkomstig deze verordening vastgesteld welke wetgeving dat is. Dit beginsel dat men slechts bij één stelsel van sociale zekerheid kan zijn aangesloten, was reeds neergelegd in artikel 13, lid 1, van verordening nr. 1408/71.

De rechtspraak op dit gebied kan worden samengevat door te verwijzen naar het arrest van het Hof van Justitie van 26 oktober 2016 in de zaak C-269/15, Hoogstad, EU:C:2016:802 [OMISSIS], waarvan de volgende punten dienen te worden aangehaald:

Deze rechtspraak, die betrekking heeft op verordening nr. 1408/71 (artikel 13, lid 1), kan ook worden toegepast in het kader van verordening nr. 883/2004 (artikel 11, lid 1) (zie in die zin bijvoorbeeld arrest van het Hof van Justitie van 18 januari 2018, Jahin, C-45/17, EU:C:2018:18) [OMISSIS]. [Z]oals het Hof van Justitie heeft benadrukt, vallen ambtenaren van de Unie niet „onder artikel 48 VWEU, dat de Raad heeft opgedragen om een stelsel van sociale zekerheid in te voeren dat de werknemers in staat stelt om de hindernissen uit de weg te ruimen die voor hen kunnen voortvloeien uit de nationale voorschriften inzake sociale zekerheid. De Raad heeft dit gedaan door eerst verordening nr. 1408/71 en vervolgens verordening nr. 883/2004 vast te stellen” (zie in die zin arresten van 3 oktober 2000, Ferlini, C-411/98, EU:C:2000:530, punten 41 en 42, en 16 december 2004, My, C-293/03, EU:C:2004:821, punten 34-37; bevestigd bij het arrest de Lobkowicz, C-690/15, punt 35).

Hieruit volgt dat verordening nr. 883/2004, en met name het in artikel 11, lid 1, van deze verordening neergelegde beginsel dat slechts één wettelijke regeling van toepassing is, niet van toepassing is op ambtenaren van de Unie.

De vraag is gerezen of een dergelijk beginsel niettemin op grond van bepalingen van het recht van **de Unie** naar analogie kon worden toegepast op ambtenaren van de Unie.

Zo [heeft het Hof] om te beginnen verklaard dat „[d]e rechtspositie van ambtenaren van de Unie [...], wat hun verplichtingen op het gebied van de sociale zekerheid betreft, [behoort] tot de werkingssfeer van het Unierecht en wel op grond van hun arbeidsverhouding met de Unie” (zie arrest de Lobkowicz, C-690/15, punt 38).

Wat verzoeker betreft, is die arbeidsverhouding opgehouden te bestaan in 2006, dat wil zeggen voordat België vanaf 2007 van hem de betaling van socialezekerheidsbijdragen is gaan verlangen.

Daaruit volgt dat de analoge toepassing van het beginsel dat slechts één wettelijke regeling van toepassing is, slechts zin heeft wanneer de *arbeidsverhouding* met de Unie kan worden geraakt en hierop geen andere socialezekerheidsregeling van toepassing kan zijn dan die welke voortvloeit uit artikel 14 van Protocol nr. 7 en uit het Statuut.

In de onderhavige situatie betreft de toepassing van de Belgische socialezekerheidsregeling (het sociaal statuut der zelfstandigen) echter niet de arbeidsverhouding van verzoeker met de Unie of, meer in het algemeen, „*de uitoefening van een beroepsactiviteit binnen een instelling van de Unie*”. In de periode van 2007 tot 2020 was er namelijk geen sprake meer van een arbeidsverhouding tussen verzoeker en de Europese Unie.

In casu zou dus artikel 11, lid 3, onder a), van verordening nr. 883/2004 naar analogie moeten worden toegepast, welke bepaling voorziet in de toepassing van de wetgeving van de plaats waar de werkzaamheden worden verricht.

Vast staat dat verzoeker in de periode van 2007 tot 2020 zijn zelfstandige beroepsactiviteit heeft uitgeoefend in België;

Overwegende dat verzoeker van zijn kant onder overlegging van „[...] de door de Commissie op 16 september 2020 afgegeven verklaring met de volgende inhoud:

„Het gemeenschappelijk stelsel van ziektekostenverzekering (GSZV) is verplicht en wereldwijd (geen enkel land is uitgesloten) 24 uur per dag geldig. Dit stelsel waarborgt de vergoeding van de door de aangeslotenen, hun echtgenoten en kinderen ten gevolge van ziekte, ziekenhuisopname, zwangerschap of ongeval gemaakte medische kosten, binnen de grenzen en onder de voorwaarden die zijn vastgesteld in artikel 72 van het Statuut van de ambtenaren van de Unie, en volgens de regels die van toepassing zijn op het GSZV. Het stelsel biedt onmiddellijke dekking voor reeds bestaande aandoeningen, zowel voor intramurale als voor extramurale zorg. Het vergoedt ook de kosten van tandheelkundige zorg, binnen de in de bovengenoemde bepalingen vastgestelde grenzen’[...]”, terecht met name antwoordt dat „[...] Het Hof van Justitie in zijn **arrest van [10] mei 2017** [de Lobkowicz *s*, C-690/15] heeft verklaard dat:

„36. [a]mbtenaren van de Unie zijn [...] aangesloten bij het gemeenschappelijk stelsel van sociale zekerheid van de instellingen van de Unie, dat overeenkomstig artikel 14 van het protocol door het Europees Parlement en de Raad volgens de gewone wetgevingsprocedure bij verordeningen en na raadpleging van de instellingen wordt vastgesteld.

37. Dat stelsel van sociale voorzieningen is ingevoerd bij het Statuut, waarvan titel V, ‚Financiële en sociale bepalingen voor de ambtenaar’, en meer bepaald de hoofdstukken 2 en 3 van die titel, betreffende de sociale zekerheid en de pensioenen, de regels voor de ambtenaren van de Unie geven.

38. *De rechtspositie van ambtenaren van de Unie behoort dus, wat hun verplichtingen op het gebied van de sociale zekerheid betreft, tot de werkingssfeer van het Unierecht en wel op grond van hun arbeidsverhouding met de Unie (zie in die zin arrest van 13 juli 1983, Forcheri, 152/82, EU:C:1983:205, punt 9).*

39. *De op de lidstaten rustende verplichting om bij de uitoefening van hun bevoegdheid om hun socialezekerheidsstelsels in te richten het recht van de Unie te eerbiedigen, zoals in herinnering gebracht in punt 34 van dit arrest, strekt zich dus uit tot de regels die de arbeidsverhouding tussen een ambtenaar van de Unie en de Unie regelen, namelijk de daarop betrekking hebbende bepalingen van het protocol en die van het Statuut.*

40. *Zoals de advocaat-generaal in punt 72 van zijn conclusie heeft opgemerkt, heeft het protocol in de eerste plaats dezelfde juridische waarde als de Verdragen [advies 2/13 (Toetreding van de Unie tot het EVRM), van 18 december 2014, EU:C:2014:2454, punt 161].*

41. *Naar analogie van artikel 12 van het protocol, dat voor ambtenaren van de Unie een uniforme belasting aan de Unie invoert voor de door haar betaalde salarissen, lonen en emolumenten, en dus bepaalt dat deze bedragen zijn vrijgesteld van nationale belastingen, moet artikel 14 van dat protocol, aangezien het de instellingen van de Unie de bevoegdheid verleent om het stelsel van sociale zekerheid van hun ambtenaren vast te stellen, aldus worden opgevat dat het daarmee de verplichting om ambtenaren van de Unie aan te sluiten bij een nationaal stelsel van sociale zekerheid en de verplichting, voor die ambtenaren, om bij te dragen aan de financiering van dat stelsel, aan de bevoegdheid van die lidstaten onttrekt (punt 41).*

42. *In de tweede plaats heeft het Statuut, aangezien het is vastgesteld bij verordening nr. 259/68, alle kenmerken opgenoemd in artikel 288 VWEU, volgens de bewoordingen waarvan een verordening een algemene strekking heeft, verbindend is in al haar onderdelen en rechtstreeks toepasselijk is in elke lidstaat. Daaruit volgt dat de lidstaten eveneens het Statuut moeten eerbiedigen (zie in die zin arresten van 20 oktober 1981, Commissie/België, 137/80, EU:C:1981:237, punten 7 en 8; 7 mei 1987, Commissie/België, 186/85, EU:C:1987:208, punt 21; 4 december 2003, Kristiansen, C- 92/02, EU:C:2003:652, punt 32, en 4 februari 2015, Melchior, C- 647/13, EU:C:2015:54, punt 22).*

[...]

44. *Uit het voorgaande volgt dat de Unie, met uitsluiting van de lidstaten, als enige bevoegd is om te bepalen welke regels op de ambtenaren van toepassing zijn voor wat hun verplichtingen op het gebied van de sociale zekerheid betreft.*

45. *Zoals de advocaat-generaal in punt 76 van zijn conclusie heeft opgemerkt, hebben artikel 14 van het protocol en de statutaire bepalingen op het gebied van*

de sociale zekerheid van de ambtenaren van de Unie een functie die vergelijkbaar is met die welke artikel 13 van verordening nr. 1408/71 en artikel 11 van verordening nr. 883/2004 hebben, en die met name bestaat in het verbieden dat de ambtenaren van de Unie verplicht moeten bijdragen aan de verschillende regelingen op dat gebied.

*46. Een nationale regeling [...] die **de inkomsten** van een ambtenaar van de Unie belast met sociale bijdragen en heffingen die specifiek bedoeld zijn voor de financiering van het socialezekerheidsstelsel van de betrokken lidstaat, miskent de uitsluitende bevoegdheid die de Unie ontleent aan zowel artikel 14 van het protocol als aan de relevante bepalingen van het Statuut, met name die welke de verplichte bijdragen van de ambtenaren van de Unie aan de financiering van een socialezekerheidsregeling vaststellen.[']*

[...]

Wat de Belgische Staat betreft heeft het Hof van Justitie in het arrest van 26 oktober 2016, Hoogstad (C-269/15) in dezelfde zin geoordeeld dat:

,[...]

34. Aangezien het om een volledig stelsel van conflictregels gaat, zijn de wetgevers van de afzonderlijke lidstaten niet meer bevoegd om naar eigen inzicht de draagwijdte en de toepassingsvoorwaarden van hun nationale wettelijke regeling te bepalen met betrekking tot de personen die eraan onderworpen zijn en het grondgebied waarbinnen de nationale bepalingen effect sorteren (arresten van 10 juli 1986, Luijten, 60/85, EU:C:1986:307, punt 14; van 5 november 2014, Somova, C- 103/13, EU:C:2014:2334, punt 54, en van 26 februari 2015, De Ruyter, C- 623/13, EU:C:2015:123, punt 35).

[...]

38. Sinds de datum waarop verordening (EEG) nr. 2195/91 van de Raad van 25 juni 1991 houdende wijziging van verordening nr. 1408/71 (PB 1991, L 206, blz. 2) een punt f) heeft ingevoegd in artikel 13, lid 2, van deze verordening, geldt het beginsel dat slechts één wetgeving van toepassing is dus ook voor werknemers die hun beroepsactiviteiten voorgoed hebben gestaakt.'

[...]

In deze omstandigheden moet worden vastgesteld dat verzoekers aansluiting bij de Belgische socialezekerheidsregeling voor zelfstandigen een rechtsgrondslag ontbeert.

Om deze reden moeten verwerende partijen ertoe worden veroordeeld die aansluiting met terugwerkende kracht ongedaan te maken [...]"

Overwegende bovendien dat op bladzijde 3 van de praktische gids inzake de vergoeding van medische kosten [OMISSIS] staat te lezen: „Wie zijn de rechthebbenden van het GSZV?: [...] [d]e aangeslotene [...] gepensioneerden [...]”

Overwegende voorts dat op blz. 284 van het „commentaire article par article (du) Statut de la fonction publique de l'Union Européenne [”] door Valérie Giacobbo-Peyronnel (Brussel, Emile Bruylant), Christophe Verdure het volgende schrijft:

„[...] **Begrip ‚aangeslotene’**. In het kader van artikel 72 van het Statuut wordt het begrip ‚aangeslotene’ ruim opgevat. De ambtenaar is namelijk automatisch aangesloten bij het GSZV. Hij blijft ten eerste onder de dekking van dit stelsel vallen **na pensionering, indien hij tot zijn pensioengerechtigde leeftijd in dienst van de Europese Unie is gebleven [...]**”;

Overwegende tot slot dat uit het onderzoek van de aangevoerde Europese rechtspraak blijkt dat een geval als dat van verzoeker kennelijk niet eerder aan de orde is geweest;

Overwegende bovendien dat de vraag of er door een, twee of drie van de verwerende partijen eventueel een fout is gemaakt, en daarmee de vraag of er los van de gevraagde terugbetaling [...] ook schadevergoeding moet worden betaald, in voorkomend geval slechts zouden kunnen worden behandeld in het licht van het antwoord op de prejudiciële vraag die – zoals verzoeker en de verwerende partijen subsidiair gezamenlijk voorstellen – aan het Hof van Justitie van de Europese Unie moet worden voorgelegd krachtens artikel 267, eerste alinea, onder a), en tweede alinea, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, [OMISSIS]

OM DEZE REDENEN

BESLIST DE TRIBUNAL:

[OMISSIS] [gebruikelijke procesformule]

Krachtens artikel 267, eerste alinea, onder a), en tweede alinea, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie wordt het Hof van Justitie verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag:

„Staat het Unierechtelijke beginsel dat op nog actieve of gepensioneerde werknemers en zelfstandigen slechts één wettelijke regeling op het gebied van de sociale zekerheid van toepassing is, er al dan niet aan in de weg dat, zoals in casu het geval is, een woonlidstaat een gepensioneerd ambtenaar van de Europese Commissie die een zelfstandige beroepsactiviteit uitoefent, verplicht om zich te onderwerpen aan zijn socialezekerheidsstelsel en om sociale bijdragen met een puur ‚solidair’ karakter te betalen, terwijl die gepensioneerde ambtenaar is onderworpen aan het verplichte socialezekerheidsstelsel van de Unie en geen enkel voordeel haalt uit het nationale stelsel waaraan hij gedwongen wordt onderworpen, noch in de vorm van op premie- of bijdragebetaling berustende

prestaties, noch in de vorm van niet op premie- of bijdragebetaling berustende prestaties?”

De hoofdgriffier wordt verzocht deze beslissing, samen met de stukken van de dossiers van de partijen, toe te zenden aan de hoofdgriffier van het Hof van Justitie;

De behandeling van de zaak wordt geschorst;

[OMISSIS]

Aldus gewezen door de 11e kamer van de tribunal du travail francophone de Bruxelles [OMISSIS] [samenstelling van de rechterlijke formatie]

[OMISSIS]

en uitgesproken ter openbare terechtzitting op 9 juni 2022 [OMISSIS]